

Matteüs 19:13-15: Wie hebben toegang tot het hemelse koninkrijk?

Matteüs 19 (NBV):

¹³ Daarop brachten de mensen kinderen bij Hem, ze wilden dat Hij hun de handen zou opleggen en zou bidden. Toen de leerlingen hen berispten, ¹⁴ zei Jezus: 'Laat de kinderen ongemoeid, belet ze niet bij Mij te komen, want het koninkrijk van de hemel behoort toe aan wie is zoals zij.'

¹⁵ En nadat Hij hun de handen had opgelegd, trok Hij weer verder.

Wanneer hoor je bij Christus? Wie hebben toegang tot het hemelse koninkrijk? Het lijkt erop dat bij protestanten strenge voorwaarden gelden. Je moet van 12 tot ongeveer 19 jaar catechisatie volgen, waarbij je onderricht krijgt in de Bijbel en in de leer van de kerk. Als je je al die jaren veel eigen hebt gemaakt, volgt er aan het einde een soort toetsingsgesprek door een afvaardiging van de kerkenraad. Daarbij worden je vragen gesteld zodat de ouderlingen er duidelijkheid over krijgen of je in de loop van de tijd voldoende opgestoken hebt en of je instemt met wat je hebt geleerd. Dan pas mag je belijdenis doen en het avondmaal meevieren.

De conclusie lijkt te zijn: als je een bepaalde leeftijd hebt bereikt en een zekere ontwikkeling en vorming hebt doorlopen, hoor je er in de kerk pas helemaal bij en ben je echt christen.

Jezus' leerlingen keken er blijkbaar op dezelfde manier tegenaan: 'Gelovig zijn, christen zijn gaat samen met volwassenheid, een gewone volwassenheid en een geestelijke volwassenheid. Dat is uiteindelijk niks voor kinderen.' Jezus blijkt het hiermee niet eens te zijn.

1 Toegang door presteren?

Het is een boeiende geschiedenis. Op een gegeven moment wilden mensen kinderen bij Jezus brengen. De NBV veronderstelt dat die kinderen door moeders én vaders werden gebracht. Het betrof jonge kinderen, tot zo'n 7 jaar, die dus deels nog op de arm werden gedragen. Waarom kwamen die ouders? Ze wilden dat Jezus hun kinderen de handen zou opleggen en voor hen zou bidden. Ze zagen het dus graag gebeuren dat Jezus met woord en gebaar hun zijn zegen zou geven, dus tegen God zou zeggen: 'Wilt U voor deze kinderen zorgen.' Maar de leerlingen berispten hen, staat er dan. Ze waren er fel op tegen dat deze kinderen gebracht werden: 'Hoe kunnen jullie dat nou doen? Weg jullie!'

Welk motief hadden de leerlingen voor hun afwijzende opstelling? Vonden ze misschien dat Jezus veel te belangrijk was om aandacht aan kinderen te geven of dat Hij het daarvoor veel te druk had? Vonden ze misschien ook dat Hij toch maar weinig kwijt kon aan kinderen? Zo kijken grote mensen er soms tegen aan: kinderen zijn eigenlijk maar tweederangs, die moeten jou als volwassene niet lastigvallen; jij hebt belangrijker dingen te doen. Best kans dat dit allemaal meespeelde bij Jezus' leerlingen. Maar naar mijn inschatting was dit niet doorslaggevend. Er was iets anders aan de hand.

Want wanneer vond deze ontmoeting met de kinderen plaats? Onze tekst begint met 'Daarop'. Aan die ontmoeting met de kinderen ging dus vers 3-12 vooraf. Daarin wordt melding gemaakt van een diepgaande discussie, die aldus begon: 'Toen kwamen er farizeeën op Hem af om Hem op de proef te stellen. Ze vroegen: 'Mag een man zijn vrouw om willekeurig welke reden verstoppen?' In reactie daarop deed Jezus fundamentele uitspraken over het huwelijk, kort samengevat: 'Je moet trouw zijn aan elkaar en dat ook blijven, zelfs als je het moeilijk hebt en de fleur van je huwelijk af is.'

De leerlingen kwamen toen met een schrikreactie: 'Als het met de verhouding tussen man en vrouw zo gesteld is, kun je maar beter niet trouwen.' In feite zeiden ze daarmee: 'Christen zijn is zwaar. Er wordt veel van je verwacht: je moet heel wat van de Bijbel weten, je moet van alles kunnen en van alles doen. Zo alleen kun je recht doen aan Gods onderwijs.'

Tegen de achtergrond van dit soort gesprekken is het begrijpelijk dat bij een eerdere gelegenheid de vraag onder de leerlingen opkwam: 'Wie is de grootste in het koninkrijk van de hemel?' (Matteüs 18:1) Ze maakten van het christen zijn een soort wedstrijd, waarbij het ging om de vraag: wie weet het meeste, wie kan het meeste, wie doet het meeste? Christen zijn wordt zo iets als topsport. En dat is uiteraard niet voor de kleintjes. Daarom zeiden de leerlingen: 'Geen kinderen hier!'

Ook wij kunnen denken dat christen zijn samenvalt met presteren. Soms zal dat presteren niet zo geweldig zijn; in dat geval zien we onszelf misschien hoogstens als tweederangs kerkleden, net als de kinderen. Want als je een goed kerklid wilt zijn, moet je denken, je praten en je doen toch echt een bepaalde inhoud en een bepaalde kwaliteit hebben.

Deze geschiedenis uit Matteüs 19 maakt duidelijk dat deze benadering helemaal niet klopt. Daarbij is de doop van baby's verhelderend. Zij worden niet gedoopt omdat ze van alles weten en ondernemen, dingen waar ouders trots op zijn. Natuurlijk zijn ouders trots op hun baby, maar op prestatie-niveau hebben die ons en God niks te bieden. Ze worden daarom gedoopt 'in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest', dus omdat God betrokken is bij hen en Hij hen met zich wil verbinden. Daarom horen ze erbij. Dit erbij horen is dus een goddelijk geschenk.

In de verhouding tot God worden we aangespoord niet te vertrouwen op eigen inbreng, op wat we weten, kunnen en doen. Als het daarvan zou afhangen, zouden we altijd onzeker blijven: 'Zou God wel tevreden zijn over mij?' Natuurlijk, onze inzet, onze heiliging (zoals we dat noemen) is uitermate belangrijk. Daarom benadrukt Jakobus ook dat ons geloof een levend geloof moet zijn. Maar onze prestaties, onze kwaliteiten zijn geen toegangsbewijs tot Gods koninkrijk. De beslissing ligt niet bij ons maar bij God met zijn royaliteit. En dat is maar goed ook, want daardoor kunnen we ontspannen zijn.

2 Christus' terechtwijzing

Als de beslissing niet valt bij ons presteren, waar dan wel? In de paralleltekst van Marcus staat: 'Toen Jezus dat zag (dus dat zijn leerlingen de kinderen tegenhielden) wond Hij zich erover op' (Marcus 10:14). Hij was dus verontwaardigd over hun optreden. Wat waren ze hardleers. Nog maar even terug hadden ze een debat gehouden over de vraag: 'Wie is de grootste in Gods koninkrijk?' En waar had Jezus hen toen op gewezen? Op allerlei vereisten? Juist niet: 'Hij riep een kind bij zich, zette het in hun midden neer en zei: 'Ik verzeker jullie: als je niet verandert en wordt als een kind, dan zul je het koninkrijk van de hemel zeker niet binnengaan.'" (Matteüs 18:2-3). En nu hielden zij nota bene kinderen tegen!?

In reactie daarop kwam Jezus dan ook met een terechtwijzing: 'Laat de kinderen ongemoeid, belet ze niet bij mij te komen.' Misschien waren de ouders met hun kinderen al bezig weg te lopen. Maar ze werden teruggeroepen. De tekst vertelt dan niet hoe de kinderen naar Jezus toe gingen. Ik veronderstel dat ze door hun ouders los werden gelaten en dat ze toen zelf naar Jezus toegingen, al kruipend of wankelend.

Jezus gaf er ook een verklaring bij: 'Het koninkrijk van de hemel behoort toe aan wie is zoals zij.' Daarmee werd zijn toehoorders en wordt ons allemaal een weids perspectief geboden: als je bent als een kind, hoor je bij God en ontvang je zijn geschenken, dus dat je vrijgesproken bent van je schulden, dat je constant onder Gods hoede valt en dat je een prachtige toekomst tegemoet gaat.

3 Kinderen van gelovige ouders zijn welkom

Door deze woorden van Hem geeft Jezus ons een heel speciale kijk op de kinderen van gelovige ouders: zij zijn welkom in het koninkrijk en staan er ondanks hun leeftijd niet buiten.

Ik zeg het expres zo: 'kinderen van gelovige ouders'. We moeten dit spreken over de kinderen niet veralgemeniseren, want het gaat hier niet om alle kinderen in het algemeen. Het is waar: Christus' liefde gaat uit naar de wereld, waarom Hij hart heeft voor mensen. Per slot van rekening is de wereld met haar bewoners door zijn Vader, samen met Hem, geschapen.

Maar dit brede perspectief is hier niet aan de orde. Het betreft hier joodse kinderen, die al partij waren van Gods verbond. Bovendien geldt van deze kinderen dat ze naar Hem werden toe gebracht; ze hadden dus ouders die met hun liefde op Jezus gericht waren. Daarom zei ik dat we hier een speciale kijk krijgen op kinderen van gelovige ouders.

Dat deze kinderen er helemaal bij horen, was een gastvrije uitspraak van Jezus. Toch zei Hij daarmee uiteindelijk niks nieuws. Zijn opstelling spoort helemaal met Gods werkmethode in het Oude Testament. Al in Genesis 17:7 zei God tegen Abraham: 'Ik sluit een verbond met jou en met je nakomelingen.' Als bevestiging daarvan moest hij de jongens besnijden.

Door zo gastvrij te spreken over deze kinderen zei Jezus in feite: die werkmethode van God is nog altijd van toepassing. Het horen bij God is niet alleen iets voor volwassen gelovigen; dat geldt evengoed voor hun kinderen. Dit heeft Jezus' apostel Petrus goed in z'n oren geknoopt. Want later op de pinksterdag zei hij tegen z'n volwassen toehoorders: 'Gods belofte geldt voor u, evenals voor uw kinderen' (Handelingen 2:39).

Zijn bevestiging van Gods werkmethode was voor Jezus geen theorie. Matteüs volstond ermee te vertellen dat Jezus de kinderen de handen oplegde. Marcus vertelt uitgebreider: 'Hij nam de kinderen in zijn armen en zegende hen door hun de handen op te leggen' (Marcus 10:16). Hij had dus vertrouwelijk contact met hen en zegende hen. Daarmee gaf Hij zichtbaar aan: ze hoorden thuis bij God; de geschenken van God waren ook voor hen bestemd. Hierdoor onderricht zeggen gereformeerden: kinderen van gelovige ouders horen gedoopt te zijn, als bevestiging ervan dat Gods liefde naar hen uitgaat.

Laat dat ook voor ons niet alleen maar theorie zijn. Kinderen horen er volledig bij.

Allereerst thuis: onze volwassen zaken mogen niet ten koste gaan van onze kinderen. We moeten juist de tijd nemen om met liefde en respect aandacht aan hen te geven. Ook moeten we hun leiding geven en zo nodig corrigeren. Ten slotte is onze geregelde voorbede voor hen essentieel.

Ook in de kerk moeten we kinderen welkom heten. Dus moeten we ons er niet aan ergeren als kinderen soms zitten te draaien in de kerk of zich met tekenen bezighouden. Ook moeten we het prima vinden als ze met veel lawaai naar de nevendienst of bijbelclub gaan. Want laten we het goed beseffen: wegduwen van kinderen neemt God hoog op. Hij heeft hart voor de kleinen.

4 Volwassenen moeten als kinderen zijn

In onze tekst zei Jezus niet alleen iets over kinderen. De tekst bevat ook een oproep voor volwassenen. Je kunt het zo zeggen: 'Wees als kinderen. Dan pas hoor je bij God en deel je in allerlei voorrechten.'

Daarmee wordt niet bedoeld dat volwassenen kinderlijk moeten zijn en al helemaal niet kinderachtig. Soms kun je de klacht horen dat er in ons kerkelijk leven de laatste jaren een zekere infantilisering plaatsvindt. Die is gaande als eenzijdig benadrukt wordt dat kerkdiensten niet moeilijk en niet zwaar mogen zijn maar dat we het simpel moeten houden en leuk. Laat het duidelijk zijn: het Evangelie is bepaald niet kinderachtig. Het is voor geestelijk-volwassen mensen. In het Evangelie zit namelijk veel weerbarstigs, opdrachten die veel van ons vragen en zaken waarover je flink moet dóórdenken.

Wat Jezus zei was: 'Volwassenen moeten zijn áls kinderen.' Wij hebben de neiging precies het omgekeerde te zeggen: 'Kinderen? Laten die eerst maar eens groot worden en ernaar toe groeien dat ze allerlei dingen weten en kunnen. Dan horen ze erbij.'
Maar Christus stelt helemaal geen voorwaarden aan kinderen. Hij stelt alleen een voorwaarde aan volwassenen: 'Je hebt alleen toegang tot het koninkrijk als je als een kind bent.'

We hebben het hier overigens niet over baby's maar over kinderen die al op straat spelen. Dat kan blijken uit de verwante tekst in Matteüs 18. Daar wordt verteld dat Jezus een kind bij zich riep en dat in hun midden neerzette. Ook toen zei Jezus dat ze als een kind moesten worden. (18:12-3) De vraag is nu: waarin hebben kinderen een streepje voor boven volwassenen, zijn ze beter dan volwassenen?

Vaak wordt gedacht: anders dan volwassenen zijn kinderen onschuldig en onbedorven. Dat klopt niet met de werkelijkheid. Kinderen kunnen heel jaloers en egoïstisch zijn.
Ook wordt gezegd: kinderen zijn open en onbevangen. Dat is zo, maar dat is niet altijd goed: het is verstandig soms wantrouwend te zijn, want de macht van het kwaad laat zich gelden.

Waar doelt Christus dan op? De weergave van Marcus helpt ons verder (ik volg nu de NBV21): 'Ik verzeker jullie: wie niet als een kind het koninkrijk van God ontvangt, zal er zeker niet binnengaan' (Marcus 10:15). De Willibrordvertaling heeft het over het áánnemen van het koninkrijk. Daar hebben we inderdaad een sterke kant van kinderen te pakken: zij kunnen heel makkelijk ontvangen. De hand ophouden is voor hen geen probleem.
Dat is al zo in het gewone leven. Het is voor hen vanzelfsprekend om eten van hun ouders te krijgen, om zakgeld te ontvangen, om een cadeau aan te pakken. Ze durven er zelfs onbeschroomd om te vragen. Kleine kinderen zoeken zelfs doodleuk in de tas van oma naar iets van hun gading. Het speelt voor hen helemaal niet dat ze er geen recht op hebben. Ook hebben kinderen alle vertrouwen in hun ouders: die hebben alle kennis en zullen daarom de weg wel weten; ook hebben ze de nodige kracht en laten ze jou beslist niet vallen. Kleine kinderen hebben er geen enkele behoefte aan zichzelf te redden. Natuurlijk, al gauw gaan ze zeggen: 'Ik wil het zelf doen', maar doorgaans hebben ze er geen moeite mee om afhankelijk te zijn.
Dat alles is eveneens het geval in hun relatie tot God. Daarin doen ze niet moeilijk. Dat was al zo bij die gelegenheid uit Matteüs 19, want waarschijnlijk is het zo gegaan: Jezus stak zijn armen uit en meteen kwamen toen die kinderen op Hem af, want ze wisten dat ze bij Hem veilig waren. Dat is ook onze ervaring met kinderen. Die denken niet in termen van prestatie richting God. Als een kind dat wel doet, is er iets flink fout gegaan in z'n gezin. Maar doorgaans zijn kinderen argeloos: 'God? Die helpt en zorgt wel!' Kortom, God kan zijn geschenken aan hen kwijt. Zij staan met open handen voor Hem.

Dat alles is moeilijk voor volwassenen. Wij willen niks gratis. We willen alles zelf onder controle houden. Dat geldt allereerst in het gewone leven: 'Steun vragen van de diaconie? Ben je helemaal gek, ik wil geen genadebrood.' En als we een cadeau krijgen, reageren we nog al eens: 'Dat had je niet moeten doen. Het is te gek', en je denkt erover na hoe je op de een of andere manier iets terug kunt doen. Voor ons gevoel moet er evenwicht bestaan tussen geven en ontvangen.
Dat geldt vaak ook in onze relatie tot God: 'Zijn vrijspraak van ons is gratis? Dat is mij te goedkoop; zo makkelijk komen we er niet van af.' Op de een of andere manier willen we zelf een bijdrage leveren. We moeten op z'n minst een eerste stap zetten, bijvoorbeeld door echt vrijspraak te willen of door onze allerergste besmeuring opgeruimd te hebben. Ook tegenprestaties vinden we wezenlijk.

Maar Jezus zegt tegen ons: 'Wees als een kind'. We hoeven ons dus niet groot te houden voor God. We hoeven ons evenmin af te vragen of we voor Hem wel goed genoeg zijn. Als het daarvan zou afhangen, zouden we verloren zijn, want wat wij doen en zijn is nooit voldoende.
Niet voor niks zei Jezus in een ander verband, even vóór onze tekst: 'Niet iedereen kan deze kwestie begrijpen, alleen degenen aan wie het gegeven is' (Matteüs 19:11). We horen dus onze handen op te houden, ons op Christus te richten - net zoals die kruipende en wankelende kinderen deden.
We moeten ons laten leiden door ons verlangen naar de cadeaus die Christus aan ons kwijt wil: vrijspraak, sturing van ons leven en de belofte van eeuwig leven. Ook moeten we er alle vertrouwen in hebben: God is onze Vader, maar dan zal Hij ons ook als zijn kinderen behandelen door ons alles te geven wat we nodig hebben.

Christus' woord over de kinderen bevat zo een opdracht voor ons, volwassenen: 'Leer van de kinderen in de kerk. Maak je klein tegenover God, wees afhankelijk van Hem.'
Dat betekent concreet: schik je in zijn bestuur, ook al roept dat bestuur soms vragen op en doet het je pijn zoals dat uitpakt. Heb er vertrouwen in dat God wijs en rechtvaardig is en weet wat Hij doet. Erken ook: 'Ik kan mezelf niet redden door mijn kwaliteiten en mijn inzet'; vraag dan ook om vergeving, hulp en houvast.
We hoeven dus voor God geen examen af te leggen om kerklid te kunnen worden. Beslissend is ons antwoord op de vraag: 'Richt je je op Christus? Geef je je over aan God?'
De doop van baby's maakt glashelder dat we in de relatie tot God niet moeten vertrouwen op onze eigen inbreng. Door onze inzet werken we ons niet bij God in de gunst. Laten we daarom bij de kinderen in de leer gaan en dus onze handen ophouden voor Gods geschenken. Als we dat doen, hoeven we niet overspannen te worden omdat het allemaal van onszelf zou afhangen. We kunnen juist ontspannen zijn omdat alles van God afhangt. En Hij wil graag geven en onze uitgestoken handen rijk vullen.